

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 23262/13)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

20 Απριλίου 2017

Η απόφαση αυτή είναι τελεσίδικη αλλά μπορεί να υπαχθεί σε αναδιατύπωση.

Στην υπόθεση Ιατρόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε επιτροπή, η σύνθεση της οποίας έχει ως εξής:

Ledi Bianku, *πρόεδρος,*

Armen Harutyumyan,

Jovan Ilievski, *δικαστές,*

και Renata Degener, *αναπληρώτρια γραμματέας τμήματος,*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 28 Μαρτίου 2017,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την πιο πάνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 23262/13) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας η οποία κατατέθηκε δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») στις 30 Μαρτίου 2013 από δύο έλληνες υπηκόους και έναν βούλγαρο υπήκοο των οποίων τα ονόματα αναγράφονται στο συνημμένο παράρτημα. Εκπροσωπήθηκαν από τον κ. Κ. Τσιτσελίκη και τον κ. Α. Σπάθη, δικηγόρους του συλλόγου Θεσσαλονίκης.

2. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους εντεταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Φ. Δεδούση, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η βουλγαρική κυβέρνηση δεν έκανε χρήση του δικαιώματός της να παρέμβει (άρθρο 36 § 1 της Σύμβασης).

3. Στις 16 Μαΐου 2013 η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Οι προσφεύγοντες κρατήθηκαν όλοι στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης είτε ως προφυλακισμένοι είτε ως εκτίοντες στερητικές της ελευθερίας ποινές. Ειδικότερα, ο πρώτος προσφεύγων κρατήθηκε στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης από τις 24 Ιανουαρίου 2013 μέχρι τις 29 Απριλίου 2013, ο δεύτερος προσφεύγων κρατήθηκε στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης από τις 27 Νοεμβρίου 2012 μέχρι την 1^η Μαρτίου 2013 και ο τρίτος προσφεύγων κρατήθηκε στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης από τις 29 Ιανουαρίου 2013 μέχρι τις 11 Μαρτίου 2013.

A. Οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων σχετικά με τις συνθήκες της κράτησής τους στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης

5. Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι το Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης ήταν απολύτως ακατάλληλος τόπος για μακρά διαστήματα κράτησης, όπως είχε συμβεί σε αυτούς. Οι θάλαμοι στους οποίους κρατήθηκαν είχαν επιφάνεια 40 τ.μ. και ήταν σχεδιασμένοι για εννέα κρατούμενους. Εν τούτοις, ο αριθμός των κρατουμένων οι οποίοι φιλοξενούνταν κυμαινόταν από δώδεκα μέχρι είκοσι δύο.

6. Οι θάλαμοι είχαν ελλιπή φωτισμό και εξαερισμό, γεγονός το οποίο, επιπρόσθετα με την υπερπλήρωση και την ακαθαρσία των χώρων, είχε προσβάλει την υγεία των κρατουμένων. Οι κουβέρτες που τους είχαν δοθεί δεν είχαν πλυθεί ποτέ. Οι προσφεύγοντες τόνισαν περαιτέρω ότι υπήρχε ανεπαρκής θέρμανση και ζεστό νερό και ότι δεν του έδωσαν ποτέ σαπούνι.

7. Οι προσφεύγοντες ήταν περιορισμένοι στα κελιά τους και δεν τους επιτρεπόταν να βγουν σε ανοικτό χώρο, γεγονός το οποίο επηρέασε την ψυχική υγεία τους. Δεν προσφέρονταν ψυχαγωγικές δραστηριότητες και τα κελιά δεν ήταν εξοπλισμένα με τηλεοράσεις ή ραδιόφωνα.

8. Τα γεύματα που παρέχονταν στους κρατούμενους κόστιζαν 5,87 ευρώ (EUR) την ημέρα και δεν έφθαναν για να καλύψουν τις διατροφικές ανάγκες τους τόσο από ποσοτική όσο και από ποιοτική άποψη.

9. Στις 22 Φεβρουαρίου 2013 οι προσφεύγοντες υπέβαλαν έγγραφο στον εισαγγελέα παραπονούμενοι για τις συνθήκες κράτησής τους αλλά δεν έλαβαν απάντηση.

B. Οι ισχυρισμοί της Κυβέρνησης σχετικά με τις συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης

10. Η Κυβέρνηση υποστήριξε κατ'αρχήν ότι οι προσφεύγοντες προέβαλαν τα παράπονά τους με τρόπο γενικό, χωρίς συγκεκριμένες αναφορές σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες της κράτησής τους.

11. Όσον αφορά τους χώρους στους οποίους κρατήθηκαν οι προσφεύγοντες, η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι το Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης αποτελούνταν από έξι θαλάμους στον ισόγειο όροφο με επιφάνεια 59 τ.μ. έκαστος και ότι αυτοί ήταν σχεδιασμένοι να φιλοξενούν δέκα άνδρες κρατούμενους. Υπήρχαν δύο ακόμη θάλαμοι που φιλοξενούσαν γυναίκες κρατούμενες. Όλοι οι θάλαμοι είχαν στο

εσωτερικό τους εγκαταστάσεις υγιεινής και είχαν επαρκή φωτισμό και εξαερισμό μέσω μεγάλων παραθύρων.

12. Οι θάλαμοι φιλοξενούσαν πέντε έως δεκαπέντε κρατούμενους. Οι περισσότεροι από τους κρατούμενους είχαν κρατηθεί στο κατάστημα για βραχύτατα χρονικά διαστήματα, δεδομένου ότι το Τμήμα Μεταγωγών χρησιμοποιούνταν όταν μεταφέρονταν από ένα κατάστημα σε άλλο ή στην αίθουσα του δικαστηρίου. Ως συνέπεια, όταν ο αριθμός των κρατουμένων υπερέβαινε τον αριθμό αυτών που οι θάλαμοι είχαν σχεδιαστεί να φιλοξενούν, τούτο συνέβαινε μόνον μέχρις ότου να ολοκληρωθούν οι μεταγωγές. Σε κάθε περίπτωση, ο διαθέσιμος χώρος για κάθε κρατούμενο δεν ήταν ποτέ μικρότερος από 4 τ.μ.

13. Ένας εξωτερικός εργολάβος καθάριζε το κατάστημα καθημερινά και απολύμαινε τους χώρους κράτησης μία φορά την εβδομάδα. Ζεστό νερό και θέρμανση υπήρχαν σε όλους τους χώρους και όλα τα σεντόνια και οι κουβέρτες καθαρίζονταν τακτικά και αντικαθιστούνταν σε περίπτωση που είχαν φθαρεί.

14. Τα γεύματα παρέχονταν στους κρατούμενους από ιδιωτική εταιρεία τροφοδοσίας και ήταν καλής ποιότητας και ποσότητας. Η Κυβέρνηση υπέβαλε παραδείγματα των διαφόρων γευμάτων που προσφέρονταν, υποστηρίζοντας ότι αυτά κάλυπταν όλες τις διατροφικές ανάγκες και προτιμήσεις.

15. Η Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι οι προσφεύγοντες δεν επικαλέστηκαν ούτε προσκόμισαν οποιεσδήποτε αποδείξεις για το ότι δεν έτυχαν της ιατρικής περίθαλψης που χρειάστηκαν. Αντιθέτως, σύμφωνα με τα αρχεία του αστυνομικού τμήματος, ο δεύτερος προσφεύγων είχε μεταχθεί στο Νοσοκομείο Παπανικολάου στις 29 Δεκεμβρίου 2013 για έναν ιατρικό έλεγχο.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

16. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και η πρακτική περιγράφονται στις αποφάσεις του Δικαστηρίου *Ασλάνης κατά Ελλάδας* (αριθ. 36401/10, §§ 12-17, 17 Οκτωβρίου 2013) και *A.F. κατά Ελλάδας* (αειθ. 53709/11, §§ 31-32, 13 Ιουνίου 2013).

III. ΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ (CPT)

17. Κατόπιν της επίσκεψής της στην Ελλάδα τον Απρίλιο 2013, η CPT δημοσίευσε μία έκθεση με ημερομηνία 16 Οκτωβρίου 2014 (CPT/Inf(2014)26), στην οποία αναφέρονται τα εξής:

«41. ... Το Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης, το οποίο βρίσκεται στα περίχωρα της πόλης σε μία οικοδομή τύπου αποθήκης, αποτελούνταν από έξι μεγάλους θαλάμους στον ισόγειο όροφο, έκαστος των οποίων έχει επίσημη χωρητικότητα 10 ατόμων. Υπήρχαν επίσης δύο θάλαμοι που χρησιμοποιούνταν για την φιλοξενία γυναικών. Στην αρχή της επίσκεψης της αντιπροσωπείας, το Κέντρο φιλοξενούσε 83 άνδρες και τρεις γυναίκες και 26 ακόμη άτομα έφθασαν την ίδια ημέρα. Το Τμήμα προοριζόταν αρχικά να κρατεί άτομα μέχρι 24 ώρες, αλλά τώρα φιλοξενούσε προφυλακισμένους και καταδικασμένους για αρκετούς μήνες, επιπρόσθετα στους διερχόμενους μεταγόμενους. Οι υλικές συνθήκες και οι συνθήκες υγιεινής ήταν ανεπαρκείς και δεν υπήρχε πρόσβαση για υπαίθρια άσκηση.»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Ι. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18. Οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν ότι οι συνθήκες κράτησής τους στις φυλακές Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης παραβίασαν το δικαίωμα τους να μην υποβάλλονται σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, όπως προβλέπεται από το άρθρο 3 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχείρισιν απανθρώπους ή εξευτελιστικές.»

19. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε τον ισχυρισμό αυτό.

Α. Επί του παραδεκτού

1. Κατάχρηση του δικαιώματος ατομικής προσφυγής

20. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι οι προσφεύγοντες έκαναν κατάχρηση του δικαιώματος ατομικής προσφυγής τους. Ισχυρίστηκε ότι ο δεύτερος και το τρίτος από τους προσφεύγοντες δεν είχαν ενημερώσει το Δικαστήριο ότι η κράτησή τους στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης είχε λάβει τέλος πριν από την κατάθεση την προσφυγής τους ενώπιον του Δικαστηρίου ενώ, ομοίως, ο πρώτος προσφεύγων είχε παραλείψει να ενημερώσει το Δικαστήριο ότι είχε μεταχθεί σε κατάσταση κράτησης λίγο μετά την κατάθεση της προσφυγής του ενώπιον του Δικαστηρίου. Έτσι, οι προσφεύγοντες αμέλησαν να ενημερώσουν το Δικαστήριο σχετικά με υλικό που έχουν στην κατοχή τους και ήταν ουσιώδες για την εξέταση της υπόθεσης.

21. Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι μικρές ανακολουθίες μεταξύ των ημερομηνιών που είχαν συμπεριληφθεί στο έντυπο της προσφυγής τους και των πραγματικών ημερομηνιών κατά τις οποίες είχαν κρατηθεί δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως συνιστούσες έλλειψη της προσήκουσας αμέλειας ή ως απόπειρα παραπλάνησης του Δικαστηρίου. Επιπρόσθετα, στον εκπρόσωπό τους δεν είχε γνωστοποιηθεί η ακριβής ημερομηνία κατά την οποία είχαν λάβει τέλος τα αντίστοιχα χρονικά διαστήματα κράτησής τους στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης.

22. Όσον αφορά το ζήτημα της κατάχρησης του δικαιώματος της προσφυγής το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, μία προσφυγή μπορεί να απορριφθεί ως καταχρηστική μόνον αν έχει βασιστεί εσκεμμένα σε ψευδή πραγματικά περιστατικά (βλέπε, μεταξύ άλλων πηγών, *Varbanov κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 31365/96, § 36, CEDH 2000-X). Λαμβάνοντας υπόψη του το περιεχόμενο της δικογραφίας, το Δικαστήριο δεν θεωρεί ότι συντρέχει τέτοιος λόγος εν προκειμένω. Αν και είναι αλήθεια ότι οι προσφεύγοντες παρέλειψαν να ενημερώσουν το Δικαστήριο σχετικά με την πραγματική ημερομηνία κατά την οποία έλαβε τέλος η κράτησή τους στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι αποδείχθηκε με επαρκή βεβαιότητα ότι οι προσφεύγοντες είχαν πρόθεση να παραπλανήσουν το Δικαστήριο.

23. Όσον αφορά την παράλειψη των προσφευγόντων να ενημερώσουν τον δικηγόρο τους σχετικά με την ημερομηνία κατά την οποία μετήχθησαν σε φυλακή, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι ο εκπρόσωπος των προσφευγόντων όχι μόνον οφείλει να προσκομίσει ένα πληρεξούσιο ή μία έγγραφη εξουσιοδότηση (Κανόνας 45 § 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου), αλλά είναι επίσης σημαντικό να διατηρείται η επαφή μεταξύ του προσφεύγοντος και του εκπροσώπου του σε ολόκληρη την διάρκεια της διαδικασίας. Η επαφή αυτή είναι ουσιώδης τόσο για την ευρύτερη ενημέρωση σχετικά με την ιδιαίτερη κατάσταση του προσφεύγοντος όσο και για την επιβεβαίωση του συνεχιζόμενου ενδιαφέροντος του προσφεύγοντος για την συνέχιση της εξέτασης της προσφυγής του (*V.M. και λοιποί κατά Βελγίου* [GC], αριθ. 60125/11, § 35, 17 Νοεμβρίου 2016, και *Sharifi και λοιποί κατά Ιταλίας και Ελλάδας*, αριθ. 16643/09, § 124, 21 Οκτωβρίου 2014). Στην παρούσα περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το απλό γεγονός ότι ο εκπρόσωπος των προσφευγόντων δεν ενημερώθηκε αμέσως για την μεταγωγή των προσφευγόντων σε φυλακή δεν αρκεί για να του επιτρέψει να

αποδείξει με βεβαιότητα ότι οι προσφεύγοντες δεν διατήρησαν επαφή με τον εκπρόσωπό τους.

24. Λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών, η ένσταση της Κυβέρνησης δεν μπορεί να υποστηριχθεί.

2. Μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων

25. Η Κυβέρνηση κάλεσε περαιτέρω το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή στην βάση της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων. Ισχυρίστηκε, ειδικότερα, ότι μία αποζημιωτική αγωγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων βάσει του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, εκλαμβανόμενου μαζί με το άρθρο 57 του Αστικού Κώδικα, το άρθρο 3 της Σύμβασης ή το άρθρο 7 του Συντάγματος, θα συνιστούσε ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο στην προκείμενη περίπτωση, και παρέθεσε προς τούτο, μία σειρά από εθνικές αποφάσεις που, κατ' αυτήν, αποδείκνυε την θέση της.

26. Η Κυβέρνηση επικαλέστηκε επίσης τις διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα (νόμος 2776/1999) και των προεδρικών διαταγμάτων 141/1991 και 254/2014, υποστηρίζοντας ότι θα μπορούσε να γίνει επίκλησή τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων σε συνδυασμό με το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα.

27. Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι τα πιο πάνω αναφερόμενα εθνικά ένδικα μέσα δεν ήταν αποτελεσματικά, ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι συνθήκες κράτησης σε αστυνομικά τμήματα είναι δομικής φύσεως πρόβλημα και επικαλέστηκαν προς τούτο τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Kaja κατά Ελλάδας* (αριθ. 32927/03, § 40, 27 Ιουλίου 2006), *Nieciecki κατά Ελλάδας* (αριθ. 11677/11, § 41, 4 Δεκεμβρίου 2012) και πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ασλάνης*, § 32).

28. Όσον αφορά τις γενικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων με την έννοια του άρθρου 35 § 1 της Σύμβασης, το Δικαστήριο παραπέμπει στην σχετική νομολογία του επί του ζητήματος αυτού (ίδτε ιδιαίτερα (βλέπε ειδικότερα *Akdivar και λοιποί κατά Τουρκίας*, 16 Σεπτεμβρίου 1996, §§ 65-69, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV, και *Vučković και λοιποί κατά Σερβίας* (προκαταρκτική ένσταση) [GC], αριθ. 17153/11 §§ 69-77, 25 Μαρτίου 2014).

29. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι προκειμένου για το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία κατά των βασανιστηρίων, της απάνθρωπης και της εξευτελιστικής συμπεριφοράς, τα προληπτικά και αποζημιωτικά ένδικα μέσα πρέπει να είναι παραπληρωματικά προκειμένου να θεωρηθούν αποτελεσματικά (βλέπε *Ananyev και λοιποί κατά Ρωσίας*, αριθ. 42525/07 και 60800/08, § 98, 10 Ιανουαρίου 2012). Επαναλαμβάνει επίσης ότι η άσκηση μιας αγωγής βάσει του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα συνιστά ένα καθαρά αποζημιωτικό ένδικο μέσο που επιτρέπει στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο να διεκδικήσει και να επιτύχει αποκατάσταση για τις συνθήκες της κράτησής του στην φυλακή αφού αφεθεί ελεύθερο. Εν τούτοις, το ένδικο μέσο αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματικό για ένα πρόσωπο το οποίο τελεί ακόμη υπό κράτηση στο μέτρο που δεν παρέχει έναν τρόπο για την βελτίωση των συνθηκών της κράτησής του και στερείται συνεπώς του προληπτικού στοιχείου με την έννοια της (πιο πάνω αναφερόμενης) απόφασης *Ananyev* (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Παπαδάκης και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 34083/13, § 50, 25 Φεβρουαρίου 2016).

30. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο πρώτος προσφεύγων ήταν ακόμη κρατούμενος στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης την ημερομηνία κατά την οποία κατέθεσε την προσφυγή του στο Δικαστήριο και ότι επομένως το πιο πάνω αναφερόμενο ένδικο μέσο δεν θα ήταν αποτελεσματικό γι' αυτό. Έπεται ότι η ένσταση της Κυβέρνησης θα πρέπει να απορριφθεί όσον αφορά τον πρώτο προσφεύγοντα.

31. Το Δικαστήριο παρατηρεί περαιτέρω ότι ο δεύτερος και ο τρίτος από τους προσφεύγοντες είχαν μεταχθεί σε καταστήματα κράτησης πριν ασκήσουν την προσφυγή τους ενώπιον του Δικαστηρίου.

32. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι έχει ήδη εξετάσει την ένσταση της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων αφού αυτή είχε προβληθεί από την Κυβέρνηση σε υποθέσεις οι οποίες αφορούσαν συνθήκες κράτησης παρόμοιες με αυτές της παρούσας υπόθεσης (βλέπε, ιδιαίτερα, *Καβούρης και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 73237/12, §§ 22-31, 17 Απριλίου 2014, και *Lici κατά Ελλάδας*, αριθ. 69881/12, §§ 32-43, 17 Απριλίου 2014). Την απορρίπτει παγίως για τον λόγο ότι, ως έχει σήμερα η εθνική νομολογία, η άσκηση αγωγής βάσει του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα σε συνδυασμό με τα άρθρα που επικαλείται η Κυβέρνηση δεν θα προσέφερε προσήκουσα επανόρθωση στους προσφεύγοντες.

33. Το Δικαστήριο δεν βλέπει τον λόγο για να αποστεί εν προκειμένω από τις προηγούμενες αποφάσεις του.

34. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο απορρίπτει την ένσταση της Κυβέρνησης περί μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Επίσης σημειώνει ότι η προσφυγή δεν είναι απαράδεκτη για οποιονδήποτε λόγο και πρέπει συνεπώς να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

35. Οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν για τις συνθήκες της κράτησης τους και επέστησαν την προσοχή του Δικαστηρίου κυρίως στην ολοσχερή έλλειψη διαθέσιμης υπαίθριας άσκησης και στην ακαθαρσία των κελιών και των χώρων υγιεινής. Επικαλούμενοι μία σειρά από αποφάσεις του Δικαστηρίου, ισχυρίστηκαν ότι η κράτηση σε αστυνομικά τμήματα για παρατεταμένα διαστήματα συνιστούσε αφ'εαυτής παραβίαση του άρθρου 3.

36. Αναφερόμενη στην δική της περιγραφή των χώρων κράτησης (βλέπε πιο πάνω παραγράφους 10-15), η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι οι συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων ήταν επαρκείς.

37. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι θέσεις των διαδίκων διαφέρουν, ιδιαίτερα όσον αφορά τον αριθμό των κρατούμενων που φιλοξενούνταν στα κελιά του Τμήματος Μεταγωγών Θεσσαλονίκης, την ποιότητα του φαγητού που προσφέρονταν εκεί και την καθαριότητα των χώρων. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει εν τούτοις ότι, όταν υπάρχει διαφωνία σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, δεν είναι απαραίτητο γι' αυτό να αποδείξει την αλήθεια εκάστου στοιχείου το οποίο αμφισβητείται. Μπορεί να διαπιστώσει παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης στην βάση πραγματικών περιστατικών που του παρουσιάστηκαν χωρίς να αντικρουστούν από την Κυβέρνηση (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Grigoryevskikh κατά Ρωσίας*, αριθ. 22/03, § 55, 9 Απριλίου 2009).

38. Το Δικαστήριο σημειώνει προς τούτο ότι έχει εξετάσει πολλές φορές τις συνθήκες κράτησης σε αστυνομικά τμήματα για άτομα τα οποία ήταν προφυλακισμένα ή κρατούνταν ενόψει απέλασης, και έχει διαπιστώσει ότι αντιβαίνουν στο άρθρο 3 της Σύμβασης (βλέπε *Σιάσιος και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 30303/07, 4 Ιουνίου 2009, *Βαφειάδης κατά Ελλάδα*, αριθ. 24981/07, 2 Ιουλίου 2009, *Shuvaev κατά Ελλάδα*, αριθ. 8249/07, 29 Οκτωβρίου 2009, *Tabesh κατά Ελλάδα*, αριθ. 8256/07, 26 Νοεμβρίου 2009, *Εφραιμίδη κατά Ελλάδα*, αριθ.

33225/08, 21 Ιουνίου 2011, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ασλάνης, Αδαμαντίδης κατά Ελλάδας*, αριθ. 10587/10, 17 Απριλίου 2014, και πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Καβούρης και λοιποί κατά Ελλάδας*). Εκτός από τις συγκεκριμένες ελλείψεις σχετικά με την κράτηση των προσφευγόντων σε έκαστη από τις ανωτέρω περιπτώσεις, και ιδιαίτερα την υπερπλήρωση, την έλλειψη υπαίθριου χώρου για περίπατο, τις ανεπαρκείς συνθήκες υγιεινής και την κακή ποιότητα των προσφερομένων γευμάτων, το Δικαστήριο στήριξε την διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 3 στην ίδια την φύση των αστυνομικών τμημάτων, τα οποία είναι χώροι σχεδιασμένοι για να φιλοξενούν άτομα μόνον για σύντομα χρονικά διαστήματα. Η κράτηση για διαστήματα μεταξύ ενός και τριών μηνών θεωρήθηκε έτσι αντίθετη προς το άρθρο 3 (πιο πάνω αναφερόμενες αποφάσεις *Σιάσιος και λοιποί*, § 32, *Βαφειάδης*, §§ 35-26, *Shunvaen*, § 39, *Tabesh*, § 43, *Εφραιμίδης*, § 41, *Ασλάνης*, § 39, *Αδαμαντίδης*, § 33, και *Καβούρης και λοιποί*, § 38).

39. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι προσφεύγοντες κρατήθηκαν για διαστήματα που κυμαίνονται μεταξύ σαράντα τεσσάρων ημερών και τριών μηνών στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης, ένα κατάστημα το οποίο, βάσει της σχεδιάσής του, στερούνταν των εγκαταστάσεων που απαιτούνται για παρατεταμένες περιόδους κράτησης.

40. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης το γεγονός ότι η Κυβέρνηση βεβαίωσε στις παρατηρήσεις της ότι οι προσφεύγοντες είχαν κρατηθεί στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης εξ ανάγκης – δηλαδή εξαιτίας της υπερπλήρωσης που υπήρχε την εποχή εκείνη στα κέντρα κράτησης της Ελλάδας.

41. Λαμβάνοντας υπόψη την νομολογία του επί του θέματος και του υλικού που υποβλήθηκε από τους διαδίκους, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η Κυβέρνηση δεν προέβαλε οποιοδήποτε γεγονός ή επιχείρημα ικανό να το πείσει να φθάσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση από εκείνο στο οποίο κατέληξε στις πιο πάνω αναφερόμενες υποθέσεις. Οι πιο πάνω σκέψεις αρκούν για να επιτρέψουν στο Δικαστήριο να συμπεράνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης εξαιτίας των συνθηκών κράτησης των προσφευγόντων στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης.

II. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

42. Επικαλούμενοι το άρθρο 13 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν για την παραβίαση του δικαιώματός τους σε ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο σχετικά με τις αιτιάσεις τους βάσει του άρθρου 3.

43. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε τον ισχυρισμό αυτό.

44. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι δεν είναι απαράδεκτη για οποιονδήποτε λόγο. Πρέπει συνεπώς να κηρυχθεί παραδεκτή.

45. Για τους ίδιους λόγους με εκείνους που οδήγησαν στην απόρριψη της ένστασης της Κυβέρνησης περί μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων (βλέπε πιο πάνω παραγράφους 25-34), το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13, εξαιτίας της έλλειψης οποιωνδήποτε πραγματικών ενδίκων μέσων για την προβολή των παραπόνων των προσφευγόντων σχετικά με τις συνθήκες της κράτησής τους στο Τμήμα Μεταγωγών Θεσσαλονίκης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

46. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

47. Οι προσφεύγοντες αξίωσαν 6.000 ευρώ (EUR) έκαστος για την μη χρηματική ζημία τους. Επικαλούμενοι τις αποφάσεις του Δικαστηρίου *Stoica κατά Ρουμανίας* (αριθ. 42722/02, 4 Μαρτίου 2008), *Galotskin κατά Ελλάδας* (αριθ. 2945/07, 14 Ιανουαρίου) και *Ταγκατίδης και λοιποί κατά Ελλάδας* (αριθ. 2889/09, 11 Οκτωβρίου 2011), οι προσφεύγοντες ζήτησαν τα ποσά που θα τους επιδικαστούν να κατατεθούν σε έναν τραπεζικό λογαριασμό ο οποίος υποδείχθηκε από τους εκπροσώπους τους, λόγω του αριθμού των προσφευγόντων και της πολυπλοκότητας των συναφών λογιστικών ζητημάτων.

48. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε τις αξιώσεις αυτές. Υποστήριξε ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων για μη χρηματική δεν θα πρέπει να εξετασθούν από το Δικαστήριο, διότι σαφές σε ποιο τραπεζικό λογαριασμό έπρεπε να καταβληθεί το

προς επιδίκαση ποσό. Υποστήριξε περαιτέρω ότι τα αξιούμενα από τους προσφεύγοντες ποσά ήταν υπέρογκα. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, η μόνη διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

58. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες πρέπει να βίωσαν ταλαιπωρίες και απογοήτευση εξαιτίας των παραβιάσεων των δικαιωμάτων τους βάσει του άρθρου 3. Αντιθέτως, η διαπίστωση μιας παραβίασης μπορεί να αποτελέσει αφ'εαυτής επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης η οποία απορρέει από την έλλειψη πραγματικών ενδίκων μέσων σχετικά με τις συνθήκες αυτές (βλέπε πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ananyev*, § 173). Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, όπως απαιτείται από το άρθρο 41 της Σύμβασης, επιδικάζει σε έκαστο από τους προσφεύγοντες 4.000 EUR για την μη χρηματική ζημία, πλέον οποιουδήποτε φόρου που μπορεί να οφείλεται επί των ποσών αυτών.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

50. Οι προσφεύγοντες αξίωσαν επίσης 1.500 EUR για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου.

51. Η Κυβέρνηση προέβαλε ότι μόνον οι αξιώσεις που στηρίζονται σε έγγραφα θα πρέπει να επιδικάζονται και ζήτησε την απόρριψη της αξίωσης των προσφευγόντων για έξοδα.

52. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκόμισαν αντίγραφο του συμφωνητικού για την παροχή νομικών υπηρεσιών με τους εκπροσώπους τους. Κατά συνέπεια, απορρίπτει την αξίωσή τους.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

53. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.
4. *Αποφαίνεται*

(α) ότι το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει σε έκαστο από τους προσφεύγοντες εντός τριών μηνών το ποσό των 4.000 EUR (τεσσάρων χιλιάδων ευρώ) για την μη χρηματική βλάβη τους, πλέον οποιουδήποτε φόρου ο οποίος μπορεί να οφείλεται.

(β) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται κατά τον χρόνο της υπερημερίας με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά,

Συντάχθηκε στα αγγλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 20 Απριλίου 2017, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

Renata Degener

Αναπληρώτρια Γραμματέας

(υπογραφή)

Ledi Bianku

Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1/ Ο Αναστάσιος ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΣ είναι έλληνας υπήκοος γεννηθείς το 1967.

2/ Ο Γεώργιος ΧΟΛΙΔΗΣ είναι έλληνας υπήκοος γεννηθείς το 1967.

3/ Ο Christos DIMITROV είναι βούλγαρος υπήκοος γεννηθείς το 1970.

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα αγγλικά.

Αθήνα, 25 Μαΐου 2017

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος